

Onderwerp: Inbreng Cultuur+Ondernemen voor Herstelplan culturele en creatieve sector
Datum: 18 februari 2022
Contactpersoon: Titia Haaxma, directeur-bestuurder Cultuur+Ondernemen, 06 - 51 385 506

Vernieuwing en groei vragen nieuwe wegen

want als je blijft doen wat je altijd al deed, krijg je wat je altijd al kreeg

Cultuur wordt gemist en is essentieel.
Breed geuit sentiment in talloze media

'Creatieve industrie is al 10 jaar de belangrijkste banenmotor voor Nederland, maar kromp in 2020 met een kwart (€ 4,7 miljard). Kunst en erfgoed met 60% (€ 3,4 miljard).'
Monitor Creatieve Industrie 2021

'Actief en passief beleven van kunst bevordert gezondheid en welbevinden.'
WHO, 11 november 2019

'Wendbaar maar weinig weerbaar'
Raad voor Cultuur, 14 september 2020

'De culturele en creatieve sector onderscheidt zich van andere sectoren door de laagste omzetten, de hoogste investeringen, het grootste inkomensverlies sinds 2019, de beste betalingsdiscipline, de laagste continuïteitsverwachting, de hoogste stress en de laagste score op acquisitie-/verkoopvaardigheden.'

Preview Kleinbedrijf Index 2021-Q4 die eind februari verschijnt

1. Inleiding

Cultuur en de culturele en creatieve sector zijn van wezenlijk belang voor onze samenleving: maatschappelijk, economisch, als 'zuurstof voor de geest', uitlaatklep en innovatiemotor voor de hele economie. Corona toonde het aanpassingsvermogen van de sector, maar legde ook scherp haar kwetsbaarheid bloot.

Mede in dit licht investeert het kabinet structureel € 170 miljoen per jaar om **herstel, vernieuwing en groei** mogelijk te maken. In deze notitie zetten wij uiteen wat nodig is op het gebied van ondernemerschap, financiering en goed bestuur voor een zelfstandige, gezonde en schokbestendige sector die zelf tot vernieuwing en groei in staat is en hoe Cultuur+Ondernemen hier een belangrijke bijdrage aan kan leveren.

2. Ontwikkelingen en wat er nodig is

Wat wij zien:

- Al langer is duidelijk dat de culturele en creatieve sector een sector is met grote onderlinge verschillen. Een deel van de culturele en creatieve organisaties en ondernemers opereert succesvol op de markt, maar het merendeel kent een **zwakke financiële positie en daardoor weinig groei- en innovatiemogelijkheden**. In de coronacrisis waren het vooral de ongesubsidieerden in de hele keten en zzp'ers die harde klappen kregen.
- De **bijdrage en potentie van de sector zijn groot**. Voor het verwezenlijken van de ambities zijn aanvullende financieringsbronnen nodig, want het kan nog jaren duren voor de

publieksinkomsten weer op peil zijn en subsidies en particuliere giften zijn ontoereikend.

Banken trekken zich door corona nog meer terug, terwijl de **vraag naar leningen en risicokapitaal** toeneemt. Ook is er een nijpende behoefte aan andere financiële producten zoals verzekeringen voor pandemierisico's, omdat verzekeraars die niet meer bieden.

- Post corona is de vraag of het oude publiek weer terugkeert en wanneer. Het vraagt om **aanpassing en vernieuwing** van het aanbod, de manier waarop het publiek wordt bereikt, een andere off- en online mix en rendabele businessmodellen. Bij Cultuur+Ondernemen melden zich veel makers die op zoek zijn naar **verduurzaming van hun inkomsten**. Er is veel **behoefte aan advies** over ondernemen, financieren, digitaliseren, samenwerken en bedrijfsvoering.
- Een vitale sector is ook sociaal veilig, divers en inclusief en volgt de principes van fair practice. Het vraagt goed werkgeverschap, goed bestuur en toezicht, en transparantie. Dat is ook een must voor het vertrouwen van financiers en de inzet van publieke middelen.

Een vitale en toekomstbestendige sector vraagt om **adequaate toegeruste kunstenaars, creatieven en culturele organisaties, duurzame financiering en effectief en vindingrijk bestuur**.

3. Wat er al is en werkt

Cultuur+Ondernemen is, sinds 2021 vanuit de BIS, hét **loket en kennisplatform** voor de culturele en creatieve sector voor vragen over ondernemerschap. In ons loket hielpen we in 2021 meer dan 1000 zelfstandige kunstenaars, creatieven en culturele organisaties met vragen over o.a. (digitale) verdienmodellen, financiering en governance. We bieden programma's voor de ontwikkeling van de benodigde zakelijke competenties en ons digitaal platform trok 85.000 unieke bezoekers. Als houder van de Governance Code Cultuur stimuleren we het gesprek over good governance en de professionalisering van toezicht en bestuur in de sector.

Daarnaast verstrekken wij **cultuurleningen** met steun van het ministerie van OCW en regionale partijen. Uit de steunpakketten voor cultuur ontvingen wij € 73,3 mln voor leningen waarmee cultureel ondernemers weer kunnen opstarten en hun door de crisis geslonken eigen vermogen kunnen versterken. Daar wordt veel gebruik van gemaakt. Vanaf het begin van de coronacrisis tot eind 2021 hebben wij al € 40 miljoen uitgezet aan leningen. Het aantal lopende aanvragen is groot en groeit nog harder nu de sector weer zicht krijgt op opening. Onze cultuurleningen hebben een sterk **multiplier effect**: ze trekken andere financiers over de brug, waarmee de financiële basis van een individuele cultureel ondernemer wordt verbreed, er meer geld beschikbaar komt voor de sector in zijn geheel en werkgelegenheid en inkomens groeien. Door het revoluerende karakter van leenfaciliteiten herhaalt dit multiplier effect zich ook nog eens over de jaren.

Deze aanpak en infrastructuur sluit aan bij een grote behoefte en werkt. Dat laten onze evaluaties en impactmetingen zien. Lenen begint een volwaardige plek in de culturele financieringsmix te krijgen. Wij spreken de taal van de sector en kennen de systematieken. Wij helpen cultureel ondernemers, klein en groot, minder afhankelijk te worden van subsidies en giften, oplossingen te vinden en structureel sterker te worden.

4. De volgende stappen voor herstel, vernieuwing en groei

I. Bredere en meer ondernemerschapsondersteuning

Voor herstel, vernieuwing en groei is het noodzakelijk dat de sector toegang heeft tot **nieuwe, actuele en relevante kennis** over (hybride) ondernemerschap, verduurzaming van hun verdienmodellen, het aanboren van nieuwe financieringsbronnen, governance vraagstukken, het ontwikkelen van samenwerkingsverbanden en partnerships en bedrijfsvoering. Ze moet **vaardiger**

worden en heeft **meer advies en begeleiding op maat** nodig. Om de ambities te verwezenlijken moet de ondersteuning intensiever, met meer laagdrempelige begeleiding voor degenen die het nodig hebben.

Cultuur+Ondernemen wil uitgroeien tot de 'culturele ANWB' voor ondernemersvragen. Met dezelfde bekendheid als deze hulppost en in staat om veel meer cultureel ondernemers dan nu bij te staan.

II. Meer aanvullende (revolverende) financieringsmogelijkheden

Toegang tot financiering is nodig voor nieuwe initiatieven op gebied van digitalisering en platforms; initiatieven die de sector versterken en vernieuwen, maar waar publieke middelen alleen niet toereikend zijn en die moeilijk funding vinden in de markt. Naast **leningen** willen wij ook onderzoeken of er mogelijkheden zijn om **risicokapitaal** te verschaffen. Ook zijn er **andere financiële producten**, zoals garantieregelingen voor pandemierisico's nodig, om producenten weer te kunnen laten produceren. Hiervoor is verduurzaming van de huidige corona-gelden van € 73,3 miljoen een must. Samen met de reguliere middelen ontstaat er dan een revolverend **fonds van ongeveer € 90 miljoen**. Dankzij het revolverende karakter van dit geld is het mogelijk meer te doen met dezelfde euro. Er liggen **kansen om dit geld, met garanties, te verdubbelen** met middelen uit Europa. Daarover zijn we in gesprek met de European Investment Bank (EIB) en European Investment Fund (EIF).

III. Verder faciliterend en stimulerend beleid

De Tweede Kamer doet momenteel in het kader van de kennisagenda onderzoek naar de potentie van de culturele en creatieve sector en stelt zich de vraag: welk faciliterend overheidsbeleid is wenselijk voor groei/ontwikkeling van de sector? Met de eerdergenoemde stappen wordt een flinke impuls gegeven die de sector sterker en onafhankelijker maakt, zodat er ruimte is voor fatsoenlijke beloning en doorlopende innovatie en groei. Om dit verder te stimuleren:

- Stel als eis dat de sector voldoet aan zijn eigen Fair Practice Code en maatschappelijke normen.
- Beloon ondernemerschap en eigen initiatief met bijvoorbeeld matchingsregelingen. Dit stimuleert volwassenwording en zelfbewustzijn.

Professionalisering stelt de sector beter in staat om de verbinding te maken met andere sectoren en een unieke bijdrage te leveren aan actuele maatschappelijke opgaven. Om dit verder te faciliteren:

- Zorg dat beleid en regelingen van andere ministeries toegankelijk zijn voor de sector en houd daarbij rekening met de andersoortige bijdrage, werkwijze en organisatieomvang.

5. Afsluitend

In deze notitie schetsten wij nieuwe wegen naar een zelfstandige en schokbestendige sector die zelf tot vernieuwing en groei in staat is. Meer en bredere ondersteuning voor cultureel ondernemers en toegang tot aanvullende financiering is nodig. Onze evaluaties en impactmetingen laten zien dat het werkt. Cultuur+Ondernemen wil en kan bijdragen en staat klaar voor de volgende stappen. Mocht u meer willen horen, dan zij wij daar uiteraard graag toe bereid.